

TOOLISTE HÄÄN

OKTOOBER 1932



EESTIMAA TÖÖLISÜHINGUTE KESKLIIDU HÄÄLEKANDJA

Hädaohtlik valitsuse kriis.

Rahulolematust suunatakse rahvavalitsusliku korra vastu.

E. Joonas.

Oktoobri algul, riigikogu korralise istungjärgu avamise ajaks oli suvel loodud valitsuse koalitsioon juba niikaugele sisemiselt lagunenud, et 3. oktoobril K. Einbundi kabinet pidi terves koosseisus astuma tagasi.

Töötaval rahval ei ole muidugi põhjust kotiriide selgatõmbamiseks ja lahkunud valitsuse haul leinapisarate valamiseks.

Kadunukese kogu elutöö seisib ju selles, et veeretada kapitalistliku kriisi raskustest suurem osa palgatööst elavatele kihtidele. Eks ta pingutanud keha katkemiseni krooni kursi allalöömise ülesande kallal — küll avalikult, küll salajastel, illegaalsetel teedel, küll seaduslikkude, aga ka seadusvastaste vahenditega — kõik ühe ja sama sihiga, krooni mahaalöömisega lüüa alla kogu palgasaajate pere töötasu ilma, et kellegil oleks võimalus olnud lausuda sõnakestki selle vastu või tõsta mingit ebameeldivat protesti häält.

Teiseks ta samasihiliseks püüdeks oli seada sisse uusi makse, küll isikumaksu, küll kõrgendatud tollide ja nõnda nimetatud valuutapremiate näol. Rahva laialiselt hulgalt suvatseti välja pressida suuri summe, et neid anda kingitusena suurtalunikkudele. Valitsus leidis, et vähe on veel sellest, kui iga leiva ostja tänu rukkimonopolile maksab 8—9 senti leiva kilost lisamaksu 9.000 talunikule, kui sama palgasaajate arvel riigikassast laotakse igale talunikule 1.000 senti pekoni sea pealt peole. Lisaks kõigele sellele oli valitsusel kavatsus hakata palgaliste taskust pumpama välja uusi summe sellasel määral, et riigikassa saaks maksta eksporditööridele kuni 50 senti või kilost juure.

Samal ajal aga kiskus valitsus riigi eelarvest maha pea viimaseini toetused hoolekandelistel alal, kultuurilised toetused ja abiandmise summad kehvematele õpilastele.

Kui sügise lähinedes, hakkas selguma, et meil tänavu talvel võtab tööpuudus ennenägematu ulatuse — septembri lõpuks oli tööbörsides registreeritud neli-viis korda enam töötuid, kui mullu — siis pöördus Eestimaa Töölisühingute Keskliidu juhatus valitsuse poole nõudmisega, määratagu kiires korras krediite tööpuuduse vastu võitlemiseks, alatu hädaabitöödega otsekohe, et õnnetutel inimestel oleks võimalus teenida kas või veeleiva rahagi.

Mida vastas aga riigivanem?

Ta ei saanud muidugi vaielda arvude vastu, mis tõendasid kurba tõsiasja tööpuuduse kasvamisest, kuid ta süda jäi külmaks töötutele. Ta ainult lubas asja kaaluda, aga ütles juba ette, et valitsus tänavu hädaabi töödeks ei anna niigipalju, kui mullu. Ühtaegu higistati teedeministeriumis küsimuse kallal kuidas lüüa hädaabitöödel palkasid alla ja nimelt kui palju. Kõneldi 80 sendist, kui maksimaalsest normist.

Kõik see tõendab lahkunud valitsuse töörahvavaenulikkude poliitikat ja püüdu isegi viletsuste päevil üldsuse arvel rikastada üksnes jõukamaid varanduslikke kihte. Sellepärast võiks töötav rahvas pidada K. Einbundi valitsuse langust teretulnud sündmuseks, kui käesoleva kriisiga poleks ühenduses nähteid, mis töötavad saada üsna hädaohtlikuks meie rahvavalitsuslikule korrale üldse. Nimelt põllumeeste erakonna enamus, kes sei-

sab langetatud riigivanema K. Einbundi seljataga, püüab oma ülalkirjeldatud poliitikat igal tingimisel suruda riigikogu enamusele peale ja sel otstarbel venitab sihilikult kriisi lahendamiseks. Samal ajal teevad aga kaikamehed ägedat kihutustööd rahvaesinduse vastu, näidates, nagu oleks kogu raskustes süüdi just meie riigikord. Sellase hässituse sihiks on muidugi lõpulikult diskrediteerida rahva silmis demokraatiat ja valmistada ette pinda tagurluse diktatuurile. Langenud valitsus aga vaatab külma rahuga pealt, kuidas õnnetatakse riigikorda. Veel enam: kaikamehed on otse avalikult kutsunud rahvast üles „tegema lõppu“ Toompeale, mille all mõistetakse mui-

dugi rahvaesindust. Seni pole aga midagi kuulda olnud niisuguste isikute ja lehtede vastutusele võtmisest. Oleks mõni töölisteorganisatsioon või tegelane esinenud sama rüaskavalt, siis oleks varsti ta pähe korraldatud paragrahvide sadu ja karm kohtu otsus poleks lasknud kaua enesele oodata. Kaikamehi ei kuule ega näe ükski prokurör ega politseivõim.

Niisuguses olukorras tuleb töölisorganisatsioonidel teravalt pidada silmas sündmuste arenemist, et olla valmis tarbekorral ka jõuga astuma välja, kui töörahvast ähvardab revolutsioonilises võitluses saavutatud õiguste ja vabaduste kaotamine.

Palgaliste ühisfront tegutseb.

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu juures asuva palgateenijate organisatsioonide vahelise aktsioon-toimkonna ümber on asunud peaaegu kõik ülemaalsed kutseühingulised keskkorganisaatsioonid. Esimest korda meie töölistikumise ajaloos on tekkinud kehalist ja vaimlist tööd tegijate ühisfront majanduslike ja sotsiaalpoliitiliste huvide kaitseks. See tähendab seda, et siitpeale tahavad kõigi tööalade töölised ja ametnikud ühiselt välja astuda oma eluvõimaluste eest.

Eestimaa Töölisühingute Keskliit on olnud algusest peale seisukohal, et palgateenijate majanduslik ja sotsiaalpoliitiline tänapäev nõuab kõigi tööalade tööliste ja teenijate organiseerumist oma ametiühingute ümber ja ametiühingud peavad koonduma ühise keskkohta ümber, et ühiste jõududega astuda välja kõigi töötajate majanduslike huvides. Seda seisukohta on õigustanud ja põhjendanud statistilised andmed ja välismaade ametiühingute kogemused. Kõigepealt on hiliskapitalismis kadunud vahe kehalist tööd tegija ja n. n. vaimlist tööd tegija vahel. Riigi-, omavalitsuse- ja erakäitise ametnikkude enamik on surutud töölistega ühesugustesse elutingimustesse. Kui mõni üksik ametnikkude grupp on veel veidi paremas olukorras, siis ei muuda see üldpilti. Kui tänapäeval kärbitakse palku ja töövõimalusi töölistel, siis tehakse seda sama ametnikkudega. Välismaade vabaametiühingute kogemused näitavad, et nendes maades on tööliste eluvõimalused kriisist

hoolimata paremad, kus kehalist ja vaimlist tööd tegijad on pidanud ühist ametiühingulist võitlust. Ei ole lastud nii kergesti kärpida töölistkonna palku ega laostada sotsiaalset olukorda.

Väga mitmesuguste asjaolude takistusel ei ole teostunud meil kõigi töötajate koostöö varem, vaid on mindud üksteisest lahus. Kuid kibedad kogemused on tõestanud, et nii see enam edasi ei või kesta, kui ei taheta lasta oma eluvõimalusi hoopis likvideerida.

Kriisi ajal on riiklikus elus kui ka eramajanduses tagurlus muutunud kordkorralt pealetungivamaks ja sihiv ühe hoobi teise järele kogu palgateenijaskonnale. Ei ole loota, et see rünnak raugeks, vaid vastupidi, on oodata selle suurenemist. Seepärast on arusaadav, et palgateenijate võitlus oma majanduslike huvide eest peab toime tulema keskendatuna. Ühiste löökide vastu tuleb astuda ühislooki-dega.

Ühisfronti vajadus on tunginud üle maa kõigi palgateenijate keskele ja ametnikkude ning tööliste koosolekud näitavad, et ühisfront ei ole keskkorganisaatsioonide esindajate vaheline paberlik kokkulepe, vaid reaalne, töötajatele tugenev jõud.

On täiesti selge, et ühisfronti mõtte süvendamine nõuab ametiühingutelt aktiivset tegevust. On selge, et selle taha tuleb koondada veel rohkem jõude, et ühisfront viiks liikvele kogu meie palgateenijaskonna.

Tõstame esile oma eluhuvide.

Tööliskonna eluhuvide vajavad pidevat kaitset. Tuleb välja astuda töövõimaluste, töötasu ja oma õiguste eest. Tööliskond peab oma eluhuvidest tingitud nõuded majanduselujuhtivatele ringkondadele peale suruma. Eestis moodustab rahva enamiku linna ja maa töötav rahvas. Seepärast peavad olema rahvaenamiku, töötava rahva elunõuded esikohal kogu majanduspoliitikas. Rahvaenamik, töötav rahvas ei tohi langeda kriisi ohvriks jõuka kivi kasuks.

Ametiühingute juhatused ja töölisvane-

mad, olgem aktiivsed! Tõstame kilbile töölistkonna nõuded linnas ja maal, ametiühingus ja käitises. Korraldame koosolekuid igal võimalusel töörahva majandusliku olukorra selgitamiseks ja seame ülesse oma nõudmised töövõimaluste, töötasu ja õiguste eest ning kapitalistliku korruptsiooni vastu. Iga ametiühing ja töölisvanem võib pöörata koosoleku korraldamise ja kõnelejate asjus E. Töölisühingute Keskliidu poole.

Astugem vastu-pealetungile! Astugem välja enese, oma perekonna ja töörahva tuleviku eest!

Soome Töölise Haridusliit.

L. Metslang.

Soomes on töölisoharidustöö juhtimise keskikohaks Töölise Haridusliit (Työväen Sivistysliitto), mis asutati 1919. a. 1. sept. soome suuremate ülemaaliste töölisorganisatsioonide algatusel. 1931. a. lõpul kuulusid Töölise Haridusliitu järgmised organisatsioonid: Soome Ametiühingute Kesklüü ja sellega liitunud organisatsioonid, Soome sotsiaaldemokraatlik partei, Edumeelne Ühistegelne Liit, Soome Rootsi Töölislüü, Töölisspordi Liit, Töölismuusika Liit, Naistöölise Liit, Sotsialistlik Noorsoo Liit, Tööliseaatri Liit, Sotsialistlik Karsklusliit, Tööräha Akadeemia, Töölise Esperanto Liit, Väike- ja maapidajate liit. Käesoleval aastal on haridusliidul 370.416 üksikliiget.

Liidu tegevust juhivad: 1) asemik-kogude-kogu, mis koosneb liitkuuluvate organisatsioonide esindajast ja käib koos paar korda aastas; 2) juhatus, mis valitakse asemikkudekogu poolt ja selle ülesandeks on liidu praktilise tegevuse juhtimine ja korraldamine. Juhatuses juures tegutsevad alaliselt haridustoimikond ja keskbüroo (3 liiget). Tegevuse kergendamiseks on asutatud üle maa ringkondade ja kohapealsed haridusnõukogud, mis tegutsevad liidu juhatuse juhtimise ja kontrolli all.

Liidu esimeheks on tuntud soome teadusmees ja töölislüükumise juht prof. Väinö Voionmaa, peasekretäriks mag. P. Raito, õppesekretäriks A. Hautamäki, organisatoriks O. Valavara ja büroo korraldajateks agarad naisseeltsimehed Hilja Halava ja Kaija Vainio.

Oma tegevuses on liit pööranud peamist tähelepanu õpiringide organiseerimisele ja nende õppetöö juhtimisele. Õpiringide töö süvendamiseks ja instrueerimiseks on kirjasutatud hulk juhiseid, korraldatud õpiringide juhtide kursusi, õpipäevi ja muretsatud õpiringidele tarvilikku kirjandust.

Õpiringide levik on olnud 1919—1932. a. järgmine:

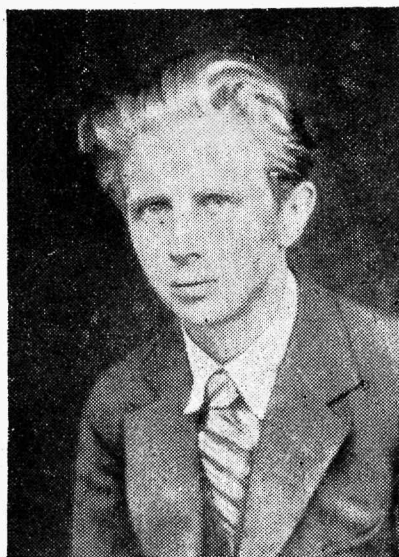
1919. a.	—	70 õpiringi	—	700 liiget
1920. a.	—	78	—	850
1921. a.	—	99	—	1.300
1922. a.	—	100	—	1.387
1923. a.	—	121	—	1.789
1924. a.	—	186	—	2.411
1925. a.	—	230	—	2.949
1926. a.	—	244	—	3.475
1927. a.	—	342	—	4.462
1928. a.	—	362	—	4.619
1929. a.	—	426	—	5.297
1930. a.	—	427	—	5.165
1931. a.	—	471	—	6.210

Kui vaadata õpiringides õpitavate ainete valikut, siis selgub, et see on mitmekülgne. Kolme viimase aasta jooksul oli õpiringe õpitavate ainete järele järgmiselt:

Omaavalitsuse küsimused	57	72	67	196
Organisatsiooni töö ja kirjavahetus	60	72	67	196
Ilukirjandus	58	50	52	160

Kõnekunst, dekl., kunst	40	37	60	137
Sotsialism ja töölislüükum.	35	47	38	120
Majandus- ja ühiskonna-teadus	32	29	28	89
Agronoomia	13	9	23	45
Soome keel	7	13	11	31
Esperanto	9	11	11	31
Ajalugu	13	11	—	24
Kodumajandus	10	6	8	24
Loodusteadus, tervishoid	6	5	—	11
Haridustöö, enesekasvatuse	—	—	10	10
Spordi ajalugu	4	6	—	10
Karskus	43	55	50	148
Üldkavaga rügid	39	25	39	103

Neist andmeist nähtub, et soome tööliste haridusliikude harrastuste hulgas on tähtsal kohal ühiskondlikud küsimused.



Soome Töölisoharidusliidu sekretär
A. Hautamäki.

Teiseks tähtsaks haridustöö vahendiks on populaar-teaduslikud loengud, mida korraldatakse organisatsioonide poolt. Liit saadab välja kõnelejad ja on koostanud selleks lektorite nimestiku ja loengute kavad. Peetakse lühiajalisi kursusi ja üksikloenguid. Kursustel ja üksikloengutel peeti: 1929. a. — 586 loengut, 1930. a. — 780 loengut ja 1931. a. — 507 loengut. Ained loenguteks on: ühiskonnateadus, õpiringide ja haridustöö korraldus, omavalitsuse küsimused, sotsialism ja töölislüükumine, majandusteadus, noorsoo liikumine, ilukirjandus, filosoofia, ajalugu, maateadus, kõnekunst jne. jne.

1921. a. peale on korraldatud õpingud kirjavahetuse läbi. On korraldatud kirjavahetuse kaudu õpinguid: soomekeele, esperanto, arvuteaduse, raamatupidamise,

organisatsioonitöö, reportaaži, omavalitsuse töö, ametiühingulise liikumise, majandusteaduse jne. õppimiseks. Seda haridustöö moodust on kasutanud 1931. a. 33 üksikõppijat ja 53 õpingi, kokku 532 õppijaga.

Algusest peale liit on saanud korrapärast

toetust riigilt, mis on võimaldanud liidul täita oma ülesandeid.

Oma tegevuse kestvusel on liit teinud suure töö soome tööliiskonna harimiseks ja on aidanud seega edasi viia soome vilkalt arenevat tööliiskumist.

E. T. Haridusliidu töö. Õpingid algavad tegevust.

Kes osa võtavad töölisorganisatsioonidest, on omanud teatud määral teadmisi, mis hädavajalikud nii tööliiskumises, kui ka ühiskondlike nähete mõistmises. Kuid kogemustest saavutatud teadmistest ei ole küllalt. On palju selliseid nähteid ühiskonnas, mida ei suuda üksik ära seletada oma kogemuste abil, mille mõistmiseks on vaja süstemaatilisi õpinguid. Iseõppimisel on aga teatud raskused, eriti just vastava kirjanduse muretsemises. Õppijale võib aine muutuda igavaks ja tüütuaks, mille tagajärjel õpingu katkestab.

Eesti Tööliste Haridusliit, selle vea vältimiseks, korraldab töölisorganisatsioones õpinge, valmisolevate kavade järgi. Õpingide kavad on kokku seatud ainult eestikeelsele ja kõigile kättesaadavate allikate järgi ning varustatud vastavate seletustega. Kavadest on saadaval järgmised: Sotsialismi ajalugu, Ametiühinguline liikumine, Üldine ajalugu (uus aeg) ja Marksi majanduslised õpetused.

Õpingist. Õping on väike kogu inimesi, mille pääülesanne on kergendada iseõppimist. Asjahuviliste vähesus ärgu olgu takistuseks töö algamiseks. Õpingi tööd võib alustada kui leidub vähemalt 5 liiget, kes tunnevad alustatava õpingi vastu tõsist huvi. Normaalse õpingi liikmete arv ei tohiks tõusta üle 20. Kogemused on näidanud, et

väiksema koostisega õpingid töötavad parema tagajärgedega. Vastaval korral tuleb moodustada kaks eriringi, missugused võivad käsitada ka ühte ja sama ainet. Suures õpingis on alati see hädaoht, et tagasihoidlikumad või vähem asja vastu huvitunud liikmed jäävad passiivseks, mis pole aga kooskõlas õpingi mõistega, kuna õpingi liikmed peavad töötama kõik kaasa võrdselt.

R i n g i j u h t. Töölisorganisatsioonide õpingide juhiks on harilikult üks õpingi liikmeid. On parem kui õpingi juhiks on kogenum ja vanem seltsimees, kuid selle puudumine ei tohi olla takistuseks õpingi alustamisel. Õpingi juhi ülesandeks on muretseda kavale vastavat kirjandust ja määrata kindlaks töökova (igale istangule olgu ettemääratud üks liigetest algatajana), samuti on nii ringijuhi kui ka iga üksiku liikme kohus püüda ainet teha huvitavaks ja kaasa tõmmata kõiki liikmeid. Juht hoolitseb selle eest, et kõik liikmed võtavad tööst osa järjekindlalt ja et töö õpingis ei katke enne, kui aine on töötatud läbi põhjalikult.

Kui õpingi asutamine sünnitab raskusi, tuleb pöörduda Eesti Tööliste Haridusliidu poole täpsemate juhiste saamiseks. Vastava tellimise peale saadab Haridusliit eelpool nimetatud kavad välja maksuta.

Palgateenijate ühisfront palgakärpimiste vastu. Tallinnas, Tartus, Pärnus ja Valgas tegutsevad aktsioon- toimkonnad.

Teatavasti asus lahkunud vabariigi valitsus suurelatuslikumale riigiteenijate palkade vähendamisele. Taheti alandata palku õpetajatel kuni 30%, kuid selle kavatsuse teostamine jäi esialgu peatuma valitsuskriisi tõttu. Säärase suure palgaalanduslaine vastu astus välja Eestimaa Tööliühingute Keskliit, mille algatusel loodi üleriiklik aktsioonitoimkond, mis koosnes peale E. T. Keskliidu esindajate kõigist riigi- ja omavalitsuse teenijate ülemaaliste organisatsioonide esindajatest. Koostati vastavad märgukirjad ja esitati ühise delegatsiooni poolt võimudele, mis ka teatavalt mõju avaldas. Korraldati protestkoosolekuid, loodi Tartu, Pärnu ja Valka aktsioonitoimkonnad kohal aktsioonide läbiviimiseks. Kõikjal otsustati võtta tarvitusele kõik võimalikud abinõud palgavähendamise vastu, nagu laiaulatuslik boikott jne.

Riigiteenijate palgavõitlusega tunnustasid end solidaarseks Tallinna tehaste tööliste vanemad, sest seniste kogemuste põhjal on järgnenud riigiteenijate palkade vähendamisele omavalitsuseteenijate ja siis erakätiste tööliste palgad.

Üleriiklik aktsioonitoimkond avaldas lendlehe palgavähendamise vastu, millele kirjutasid alla kõik ülemaaliste ametiühinguliste organisatsioonide juhatused.

Igatahes on meie valitsusvõimud sunnitud arvestama palgateenijate ühise frondiga.

Peale teenijate ja erakätiste tööliisvanemate korraldati Tallinnas riiklikkude kättiste tööliisvanemate ja ametiühingute juhatuste ühine koosolek, mis omandas ülemaalse iseloomu, sest osavõtjaid oli riiklikest kaevandusist ja Mõisaküla raudteetehastest. Koosolek

tunnustas ühelhäälel vastuvõetud resolutsiooni, et palkade vähendus vähendab teenijate ja tööliste seniseidki viletsaid elamisvõimalusi, püüab hulkade ostujõudu ning süvendab seega kriisi. Töölisanemad ja ametiühingute juhatused asuvad resolutsiooni põhjal aktiivselt mobiliseerima töökohtadel töölisi ja teenijaid oma ametiühingute ja akts.-toimkonna aktsioonide seljataha, korraldades käitistes ja am.ühinguis koosolekuid palgarõitluse korraldamiseks arutamiseks.

Samuti leidis koosolek, et esikohale peab riigikogu ja valitsus asetama linna ja maa tööliskonna kui rahvaenamiku huvid ja nõudmised aga mitte soodustama vähemikku moodustavat jõukaid kihte, kes on vastutavad senise majanduspoliitika eest ja peaksid kandma kriisi raskusi.

Valitsus olgu teadlik selles, et kui püütakse palgakärpimist teostada, siis kõigi ametiühinguliste organisatsioonide ühisfront paneb end maksma kõigi võimalikkude abinõudega.

Töölisklassi kultuurilisi ülesandeid.

Töötavad hulgad vaimliste huvide lipukandjana.

2.

Eelmisest kirjutisest (v. T. H. nr. 7 — 1932) selgus, et kodanlus ja eestkätt just eesti kodanlus põeb vaimlise kõdunemise tunnuseid ja sellepärast ei ole loota, et eesti kodanlus hakkaks kunagi harrastama vaimlisi huvisid ja võtma kultuurilisi ülesandeid tõsisemalt. Selle ülesande peavad teostama eesti töötavad hulgad, sest et kultuur ja haridus on võimsamaid vahendeid, mis laiu rahvahulki edasi viib.

Ent asudes eesti töölisklassi kultuuriliste ülesannete juurde, peab tähendama, et need ülesanded Eestis muutuvad märksa keerulisemaks kui näiteks Lääne-Euroopas või Skandinaavias. Nendes maades on kodanlus suutnud luua terve rea asutusi, mis on hoidnud kõrgel vaimlise kultuuri-lipu ja kuigi see kultuur on olnud sarnane, mis vajalik esma-ajoones kodanlise klassi võimu kindlustamiseks ja alalhoidmiseks, on seal siiski arenenud palju elemente, mis kannavad üldnimelist, humanistlikku laadi ja on saanud isegi töölissõbralikkude ja sotsialistlikkude õpetuste mõtisklusallikateks ja lähtekohtadeks. Sarnast osa on etendanud Lääne-Euroopas ülikoolid, üksikud silmapaistvad professorid ja õpetlased, kodanluse poolt ellu kutsutud mitmesugused filosoofilised ühingud, rahvaülikoolid jne. Tuletagem meelde kas või Bonni ja Tübingeni ülikoolide omaaegseid radikaalseid traditsioone pübluurimisel, mis nii võimsalt silmaringi on arendanud laiadel hulkadel ja sihtjooni on näidanud edaspidiseks arenguks. Ka üksikud õpetlased ja filosoofid, mõnikord isegi väljaspool ülikooli ringkondi, on suutnud siin silmapaistvat osa etendada ja loonud õpetusi, mis määratut tõuget on annud inimsoo vaimliseks arenguks. Vötkem kas või Spinoza julge püblükriitika. Lud. Feuerbachi radikaalne usunditeooria, D. Straussi ja K. Kautski ristiusu tekkimise teooriad jne., Kanti ja Fichte aktivistlikud eetikaõpetused, mis on väga lähedal sotsialismile ja võivad selleks arendatud saada, nagu seda tõendavad Karl Vorländer, Leonard Nelson ja osalt Max Adler; siis Häckeli julged konsekventsid Darvini õpetusest, mis suurt elevust on loonud ja tugevat tõuget annud inimsoo vaimliseks ärkamiseks.

Need on ainult üksikud silmapaistvamad

näited minevikust ja üksikasjalisemat ja täielikumat loetelu oleks siin võimatu ette kanda. Ka praegusel ajal harrastatakse Lääne-Euroopas väga palju huvitavaid õpetusi, olgu see filosoofia, psüholoogia, ajaloo- ja ühiskonnateaduse kui ka loodusteaduse alal. Kuid ka nendest moodsatest teooriatest ei hakka siin kõnelema, hellitades lootust, et avaneb ehk edaspidi võimalus nendest kõneleda ja kirjutada.

Kui meie nüüd pöörame meie ülikooli juurde, siis seal ei ole katsutud meie teadushimulist noorsugu kui ka laiemaid ringe viia kontakti ülalpool mainitud mineviku suurte teooriatega, rääkimata moodsaist vaimlisist harrastusist. Ülikooli juures on olemas isegi akadeemiline filosoofiline ühing, kuid keegi ei ole kuulnud, et see ühing oleks süüdanud tuld filosoofiliseks harrastusiks, tõuganud noorsugu iseseisvaks mõtlemiseks, loonud kontakti teiste maade filosoofiliste asutustega ja tutvustanud eesti seltskonda praegusaja vaimliste vooludega. Seal on olemas isegi rahvusvahelise vaimlise koostöötamise ühingu akadeemiline osakond, ent sellele on vist isegi juba seemed peale kasvanud. Seal on olemas veel paljugi mitmesuguseid kõlava nimega akadeemilisi ühinguid, mis omas enamikus suitsevad ja vinduvad.

Ei ole seal tuld, ega äratust, ega vaimlist tõuget! Ei ole ka mingisugust lootust selleks, et meie haridus- ja sotsiaalministeerium võtaks haridus- ja sotsiaalprobleeme kunagi tõsiselt, asuks vaimlise arengu sihtjoonte väljatöötamisele, annaks tõuget ja tuld enesearendamisele ja võitlusele vaimlise korruptsiooni ja äärmise praktilise materialismi vastu. Ministeeriumilt, kes paigutas vastutavatele noorsookasvatuskohadele sarnaseid mehi, nagu Luterus ja Reier, ei saa loota võitlust vaimlise korruptsiooni vastu. Selle ministeeriumi juures on olemas isegi eriline kunsti- ja teaduseosakond. Kuid ka sealt ei ole kuulda olnud mingisuguseid õhutusi ega sihtjooni, välja arvatud muudugi mitmesugused arhivnõukogude istangud, kus arutatakse hallitunud riialite saladusi.

Ka väljaspool ametlikke asutusi ei ole meie kodanlus suutnud ellu kutsuda ettevõtteid ega ühinguid, mis oleksid asunud täie jõuga vaimlise kultuuri harrastamisele ja Prometeuse südeme kandmisele laiadesse rahvahul-

kadesse. Ka siin kestab samasugune sihitu kobamine ja piasisjade lippimine ja lappimine, nagu meie üldises majandus- ja hariduspoliitikas. Puuduvad avarad ja laiad kavavad. Mõningate ellukutsutud rahvaulikoolide sihitust kobamisest kirjutame pikemalt siis, kui asume asutuste käsitamisele, millised on tarvis kutsuda viibimata ellu, et laiade hulka kultuurilised huvid leiaksid rahuldamist.

Ülaltoodust on näha, et Lääne kodanlus on suutnud huua paljugi, mis vaju on inimkonna üldiseks arenguks ja millest ka töölisklass oma eriliste huvide rahuldamiseks võib palju ammutada. Eesti kodanlus seda aga ei tee ja ei suuda seda ka kunagi teha. Sellepärast siis tuleb eesti töötavatel hulkadel ise hoolitseda selle eest, et ellu kutsuda asutused, mis looksid kontakti praegusaja suurte vaimliste probleemidega, näiteks, et ainult kultuur ja haridus viib edasi inimkonda, kannaks teaduse saavutusi laiadesse rahvahulkadesse ja ühe-sonaga hoiaks kõrgel vaimlise kultuuri ja vaimliste huvide lippu. Seda, mida Lääne-Euroopas on teinud kodanlised ülikoolid, mitmesugused kodanluse poolt ellu kutsutud ühingud ja rahvaulikoolid, tuleb meil teha töölisklassi poolt ellukutsutud asutustel.

Eestis on vaimline õhkkond juba muutunud niivõrd sumpumaks, et tihti isegi hing kipub kinni jääma ja sarnase õhkkonna pikem

kestus võib viia täielikule vaimlisele lämbumisele. Eesti kodanlus vist sinnapoole tüürbki, sest ilmselt ta tegutseb tsaarriaegse muustasajalise ministri Plehve juhtlause järgi: töötavad hulgad ei peaks sedagi teadma, et maakera on ümmargune. Pimeduses on kodanlusel hea kobada ja õngitseda. Muidugi on ju töölisklassi kultuurilistel asutustel peale üldharidusliste huvide ja kultuurilipu kõrgel-hoidmise oma erilised ideoloogilised ülesanded, kuid nendest kõneleme eripeatükis, käesolevas aga pändume üldiste ülesannetega.

Eesti töölisklass peaks asuma loetletud kultuuriliste ülesannete teostamisele kõige kiiremas korras, veel enne kui lööb saatustlik kaheteistkümnend tund. Praegu on selleks ülem aeg ja varsti võib-olla on juba hilja.

Nüü siis, eesti töölisklassi tähtsamaks ülesandeks kultuurilise võitluse frondil on kõrgel hoida vaimliste huvide lippu pealkirjaga: **A. K.**

N. B. Eelmisse artiklisse (T. H. nr. 7 — 1932) on sattunud mõningad trükivead, mis käesolevaga palume parandada. Nimelt lehek. 102, esim. veerg, rida 36 ülevalt on kirjutatud: Owen'ist, peab olema: Owen'ist; sama lehek. ja veerg, rida 46 ja 47 algus ülevalt on kirjutatud: ebateadliku, peab aga olema: **e b a t e a d u s l i k u.**

Ametiühingulisest agitatsioonist Soomes.

Teaduste ja tehnika osa ametiühingulises kihutustöös.

J. Mikkelson.

Praegusel äärmiselt raskel majanduslikul aegjärgul, kus töötute massid puudusest ja viletsusest meeleheitele viidud, on tarvis pöörduda erilist tähelepanu ametiühingulisele agitatsioonile. Masside lähendamise ametiühingutele, arusaamise tõstmine praegusest sotsiaalsest olukorrast ja ametiühingute osast tänapäeva töölisliikumises on esmajärgu tähtsusega ülesandeid. Olukord, milles osalt on masside usk ametiühingutesse hakanud kõikumata, nõuab süvendatud agitatsiooni ja seda ei tehta ainult kõlavate fraasidega, vaid süsteemikindla propagandaga, mis kohandatud täiesti viimase aja nõuetele. Soome Ametiühingute Keskliit on sel alal suutnud saata juba korda mõndagi, millest meil on võtta eeskujut, rääkimata muidugi teistest tugevamat ametiühingute liitudest.

Soome Ametiühingute Keskliidul on oma ametiühingulise propaganda programm koostatud, milles muuseas tööpuuduse küsimusele on pühendatud võrdlemisi suurt tähelepanu. Eriti tähtsaks on muutunud viimasel ajal suhe noorsoo ja spordiküsimustesse. Kursused korraldatakse üle maa kohapealsetele ametiühingute tegelastele instruerimiseks. Kursuste kestvus on lühema- ja pikemaajaline, nii kuidas kohalikud olud seda lubavad. Kõnelejadega püütakse varustada paigalisi keskorganisationsioone ja üksikühinguid, kusjuures mitte ainult teemi lühidalt ei teatata, vaid teemi

püütakse võtta igal juhul võimalikult sellane küsimus, mis väga aktuaalselt puudutab kohalikke olusid ja töölisi, sest siis tuleb tööline ikkagi koosolekule — ta teab, et midagi tuleb, mis tedagi puudutab ja huvitab.

Kogu propagandatöö juhtimiseks on osutunud tarvilikuks oma propaganda pääliku ametisse panek, mida tahetakse teostada lähemal ajal. Teiste maade eeskujul püütakse korraldada propaganda näitusi, kus pannakse välja väga mitmesugused selgitavad tabelid ja diagrammid nii oma kui ka rahvusvahelisest ametiühingulisest liikumisest, palgavõitlustest jne. Soome keskliit on valmistanud oma jõududega terve rea väga huvitavaid tabeleid ja diagramme ametiühingulise liikumise alalt, mida kasutati Helsingis korraldatud tehnilistel propaganda kursustel ja Kainaise Tööväe akadeemia 4-nädalistel suvekursustel suure eduga.

Nende valmistamisel võetakse arvesse uuemaid uurimisi ja tähelepanekuid, millised kutjusviisid kõidavad kõige enam inimeste tähelepanu.

Koduagitatsioonile kui mõjuvõimsale pööratakse suuremat rõhku, millele seltsib veel kirjalik propaganda oma aegkirja kaudu, samuti avaldatakse süstemaatilisel ajalehis sellekohaseid kirjutisi.

Tähtsamaks propaganda vahendiks aga osutub praegusel ajal film, sest filmi ja raa-

dio ajastul, milles praegu elatakse, saab inimesi nende abinõudega mõjutada kõige enam. Soome Keskliidul on oma hõlpsasti käsitatav, väikeses kohvriskantav uuetüübiline filmiaparaat, mida võetakse kaasa kõnematkadele ja kõne selgituseks näidatakse vastava sisulisi filme. See tõmbab koosolekule inimesi ja mõjub ametiühingu mõtet levitavalt, nagu sain seda Soomes kogeda äri- ja kontoritöölise filmi näitamisel ja kõnematkal kaasas olles. Tööväe Akadeemias ratsionaliseerimist käsitlevate loengute selgitamiseks näidati huvitavat filmi Fordi tehastest ja kaevandustest. Tavalisele kuulajale-vaatlejale selgitab see film 50 minutiga ratsionaliseerimise probleemi paremini kui 7 pakku ja tarka raamatut.

ametiühingulises kihutustöös uus vahend, mille tarvitamisele meilgi tuleb asuda.

Ametiühinguliseks reklaamiks kasutatakse L.-Euroopas veel tühjad renditavad vaateaknad käidavatel kohtadel ja sinna asetatakse hästi kunstimaitselised plakadid ametiühingulise liikumise tutvustamiseks ja selgitamiseks. Õhtuti kasutatakse sellaste rekalamaknate valgutamiseks kõiki võimalikke tähelepanuäratavaid valgustuseffekte. Kinodes isegi vaheaegadel näidatakse kunstimaitselist ametiühinguid propageerivat pilti.

Välismaail ametiühingute propagandat hõbustab suurel määral see kindel olukord, mida ametiühingud saavutanud. Kõikjal on tunda ametiühingu nägematut, kuid siiski märgatavat kätt: hotellis, saunas, kinos, söö-



Soome Ametiühingute Keskliidu organisatsiooni juhtide kursus 28. aug. — 25. sept. 1932 a. Töökõhvikas. Esireas paremalt esimene E. T. Keskliidu abisekretär Lui Metslang ja teine instruktor J. Mihkelson.

Lendlehtede valmistamisel võetakse arvesse seda, et kuulajat peab meelitama seda lugema, vähemalt praegu, kuigi omal ajal neelati ahnelt igasugust töölikirjandust selle välimusele vaatamata, kuid nüüd ei taha inimene enam lugeda tuima, täiskiilutud ja halvale paberile trükitud lendlehte. Seda arvesse võttes trükitakse keskliidu 8-leheküljeline organisatsiooninäädala broshüür heal paberile, millele tuleb 4 külge teksti ja 4 külge pilte, et seda teha elulisemaks ja huvitavamaks. Trükk on kahevärviline, et tähtsamad kohad oleksid selgelt rõhutatud ja silmapaistvad.

Filmile seltsivad veel raadio-loengud, mida Skandinaavia maades käsitletakse väga edukalt, kuid Soomes takistab seda valitsusvõim väga suurel määral. Käesoleval aastal on lootust paari ametiühinguid käsitava loengu pidamiseks raadios. Raadio on Eestis alles

gimajas jne. on ametiühingulasele oma teatav hinnaalandus vastava kokkuleppe põhjal ametiühingutega. Selliseid kokkuleppeid on Skandinaavias ja m., kuid Soomes veel pole niikaugele jõutud.

Kõiki eeltoodut arvesse võttes korraldab Soome keskliit igal sügisel suurema propaganda-nädala. Soome tööliiskooled omavad erilise pidulikkuse ilme, kus päevakorras on peale tavalise kõne muusikat, laulu, deklamatsiooni jne. Selleks ametiühinguliseks propaganda-nädalaks mobiliseeritakse kõikide Soome liitude palgalised kõnelejad ja kõik teisedki, kes saadaval, keskliidu rändkinoga sõidetakse niipalju kohti läbi kui vähegi võimalik, samuti ollakse ühenduses tööliiskooleduga ja sots.-dem. noorsoo liiduga ja kasutatakse nende kaasabi propaganda töös. Keskliidu kulul trükitakse 8-leheküljeline piltidega

lendleht, millest 4 külge on pilte, siis üheleheküljelisi lendlehti, kus käsitatakse suhteid töölisnoorsoo ja naistega. Rootsi keelsete tööliste tarvis valmistatakse eriline 4-küljeline lendleht; keskliidu häälekandja „Palkkatyöläinen“ koostatakse erilise propagandanumbriks ning 5000 eksemplari üle normaaltiraashi levitatakse tasuta organisatsioonide tööliste keskel; eelmise aasta eeskujul tehakse uute lööklausetega reklaamplakat propaganda-nädala jaoks ja samal ajal varustatakse kõiki

töölisajalehti küllaldaselt piltidega ja kirjutustega nädala jooksul kodu- kui ka välismaa ametiühingulise liikumise selgituseks.

Liitudele ja paigalisorganisatsioonidele püütakse kõigiti abiks olla, saata peale kõnelejate veel valmiskõnesid, luuletisi ja följeetoone. Ringkirjades juhatakse kohalike ühingu teiste liigetega saada vajalikel korral streigi toetust ja matuseraha. Arstiabi-, töötaoleku toetuse- ja reisiabi-kassase maksavad nad kuuni 1 Sm. nädalas.

Soome Metallitöölise Liit.

Väimastel aastatel on Soome metallitöölise arv kriisi mõjul tunduvalt vähenenud. 1928. a. oli metallitööstuses 28.000 töölise. Praegu aga 15.000—16.000. Seega on metallitöölise arv vähenenud 44—46%. Suur osa metallitöölisest töötab praegu lühendatud tööajal.

Ka palgad on kriisi ajal alla löödud. Neid on kärbitud 45—50% ja enamgi.

Hoolimata suurtest raskustest metallitöölised ehitavad intensiivselt oma ametiühinguid. Praegune Soome Metallitöölise Liit asutati 1930. a. märtsi kuul. Tegevust aga sai alata 1931. a. algul. Liidul on 70 osakonda, neist Helsingis 6. Helsingi osakonnad on moodustanud agitatsioonitööks omavahelise toimikonna. See põhimõte maksab teistegi paikade kohta, kus on liidul rohkem osakondi.

1931. a. lõpul oli liidul 3.570 liiget. Liikmemaksud on jaotatud nelja klassi ja maks tasutakse nädalavisi. 1931. a. lõpul kuulus I kl. 16,7%, II kl. 22,4%, III kl. 31,9% ja IV kl. 24%. Liikmemaksu suurus on: I kl. — 4 Sm.; II kl. — 3,50 Sm., III kl. — 3 Sm. ja IV kl. — 1,50 Sm. nädalas (1 Sm. — 6 E. snt.).

Liidu juhid väidavad, et liikmemaksud on veel madalad ja nende kõrgendamise olemas vajalik.

Need liikmed, kes on saanud 50 aastat vanaks ja olnud liikmeks 20 aastat, vabanevad liikmemaksust. Neil liikmel on õigus ühes teiste liigetega saada vajalikel korral streigi toetust ja matuseraha. Arstiabi-, töötaoleku toetuse- ja reisiabi-kassase maksavad nad kuuni 1 Sm. nädalas.

1931. a. maksis liit arstiabi 71.086 Sm., matuseraha 25.621 Sm., juriidilist abi 377 Sm. ja muid toetusi 10.587 Sm. Töötaoleku toetust makseti 364.400 Sm. ja reisiabi 3.228 Sm. Kokku makseti liikmeile toetust 1931. a. 475.299 Sm.

Liidul on palgalisteks: esimees Aitola, sekretär Valta, organisaator Järvinen ja kaks kantseleiametnikku, kes kõik on vana vilunud ametiühinglased. Liidu sekretär Valta on parlamendi (eduskunta) liige sotsiaal-dem. partei rühmas.

Liit kuulub Soome Ametiühingute Kesklitu, rahvusvahelise kutsesekretariaati ja ühinenud Rootsi, Norra ja Taani metallitöölise liitude vahelise vastastikkuse toetuslepinguga (vastastikkused abistamised streikide puhul).

Igal sügisel paneb liit suurema agitatsiooni nädala ametiühinguliseks selgitustööks.

Tekstiiltöölise palgavõitlused Soomes.

„Töölise Häälele“ kirjutanud Soome Tekstiiltöölise Liidu sekretär K. V. Syrjänen.

Tekstiiltööstus on Soomes vanemaid ja suuremaid tööstusalasid ning naistööstust kasutamise poolest esimesel kohal. Esimesed tekstiilvabrikud asutati 1840. aastatel ja 1929. a. oli Soomes 84 käsitist 16.084 töölisega ning toodangu väärtus tõusis 804.740.500 Soome margale. Laste tööstuse eksploateeriti samuti armutult, kui omal ajal Inglismaalgi. Näiteks 1841—58. a. oli Tampere, Finlaysoni tehases 25—26% kõigist töölisest alla 15 aasta vanad, keda pandi suurde parakki elama ja 1822. a. andis kindralkuberner Steinheil isegi 20.000 Smk. vabrikule abi laste hooldamise eest, sest tööl olek mõjuvat kasvatavalt ja hoidvat lapsi eemale tänava halvast mõjust. Ainuke „kasvatus“ oli aga õhtuti ja puhkepäevi mõningate algteadmiste õpetamine. Et

surmani väsinud lapsed palju ei suutnud õppida, on enesest mõistetav. Laste kasutamine ei sündinud inimarmastuse, vaid kasusaamise pärast, sest nad olid odavam töötajad. Tööaeg oli Tampere 13—14 tundi pikk. Tööandja võis töölisi igal ajal värava taha heita, kuid töölised ei saanud alati vabatahtlikult töölt lahkuda, vaid see oli seotud mõningate raskustega.

Töölisest on enam kui ½ naised: näiteks 29. a. oli naisi tekstiiltööstuses 12.866 ja mehi kõigest 3.218 ning ühesuguse töö eest ei antud ühesugust palka. Palgad olid madalad, tekstiiltöölise aasta keskmine palk oli teiste töölise aasta keskmise palgaga samas suhtes kui 8.000:11.000.

Palgavõitluse paratamatuks eelduseks on

liitunud jõuk, s. o. organiseerimine. 93. a. oli esimene streik Tampere Pellava tehases j. m. kuid ametiühingute mõju oli siis äärmiselt väike. Esimesed tekstiiltöölise ühingud on pärit 1899. a. Turust ja Forsast.

1905. a. organiseerusid tööandjad ja töölised ning 1906. a. loodi ülemaaline tekstiiltöölise liit. 1907. a. oli juba üle kümne palgavõitluse. Tampere, Hämeenlinnas töölised võitsid töötüliid, palku kõrgendati ja tööaega lühendati väikesel määral ning ametiühingut tunnustati vahemeheks tööliste ja tööandjate vahelises tülis Klingendahlin tehases; Forsas ja Paris olid palgatüliid ja enamasti saavutati kokkulepe tööliste kasuks streigit. Nõuti töölisi halvasti kohtlevate meistrite tagandamist. Nõuti kümnetunnilist tööpäeva 1908. a. ja laupäeval 8-tunnilist tööpäeva, 50% ületundide eest ja 100% puhkepäeva tööst. Neile nõudeile on antud järele. 8. ja 9. aastal olid mõningad vähemad tüliid, kuid nõuti juba suvepuhkust. Igal aastal on olnud vähemaid töötüliid. 14. a. tehti liidu juhatause poolt ettepanek kollektiivlepingu sõlmimiseks 9-tunnilise tööpäeva makspanekuks. Tööandjad ütlesid sellest ära, kuid tõstsid veidi hiljem palku suurendades elukalliduslisapalka 12—16 margale kuus. 15. a. Tampere, Forsas ja Vaasas esitati palgakõrgendusettepanekuid, millele ka tööandjad kas osaliselt või täielikult andsid järele. 16. a. nõuti tööandjate liidult üldist palgatõstmist ja 17. a. 8-tunniline tööpäev ja 20% palgakõrgendus saadi 10 juhul rahulikul teel ja 9 streigiga, sest osa tööandjaid oli organiseerimata. Tekstiiltöölise ja tööandjate liitude vahel tehtud lepingud maksid 12.500 töölise kohta, kelledest oli organiseerinuid vähe üle 9000. 18. ja 19. aastal oli kodusõja mõjul palgavõitlusriindel rahulik, kuid 20. aastal Vaasas 800 töölise streikisid ja said 20—40% palgakõrgendust, Paris oli 700 töölise töösulu tõttu 4 nädalat palgavõitluses, kuid palgad tõusid 15% ja Helsingi siidikudumistöölised võitsid 25% palgakõrgenduse pikema streigi järele. 21. a. nõudis tekstiiltöölise liit üldist 50% palgakõrgendust, kuid ei saanud kindlat vastust, siiski tõusid palgad kokkulepete teel 40%.

22. a. pommitati tööandjaid suvepuhkuse ja palgakõrgenduse nõuetega nii liidu kui ka osakondade poolt ja puhkust saadigi. Palgavõitlusi oli sel aastal tekstiiltööstuses 5, millest 2 võideti. 27. a. oli rida palgakõrgenduse nõudeid, millest Helsingi trikootöölised võitsid 10—50 penni tunnis juure ja 4% tükitööhinnad tõusid. Vaasas ja mujal oli terve rida palgatüliid sel aastal.

28. a. oli viimane suurem palgavõitluse aasta, kus Helsingis Lybecki töölised alandati palku 15%, kuna streiki ei suudetud organiseerida. Tampere saadi pika võitluse tulemusena kollektiivleping, kuid samal sügisel ütlesid tööandjad sellest lahti. Helsingis nõudsid kudumistöölised streigi ähvardusel vallandatud ametiühinglaste tööle tagasivõtmist, mida ka tehti. Hyvinkään villatehases oli alati olnud palgavõitlusi ja nüüd astuti palgaalanduse vastu välja. 990 töölise hääletasid streigi poolt, 119 vastu ja 40 jäid erapooletuks. 7-kuulise võitluse järele töölised said väikse palgakõrgenduse, kuid paljud kaotasid kohad, sest streigimurdjaid jäeti tööle. Kogu pika streigi kestel läksid kõigest 6 organiseerunut tööle. Ilmakoski ja Soome trikootehastes saadi läbirääkimistel 10% palgakõrgendust, samuti Finlaysonil. Forsas ja Turus ei võidud palgavõitluse minna Hyvinkää võitluse pärast.



Soome Ametiühingute Keskliidu sekretär
E. K. Louhikko.

Üldiselt peab ütlema eeltoodud pika palgavõitluse seeria kohta, et need alguse said sageli väljaspool organisatsiooni olevate poolt, kuid võitlust juhtis ja viis lõpule ikkagi vastav osakond või liit. Võitlusi on peetud võimalust mööda, pommitatud tööandjaid nõuetega jne., kuid tulemused oleksid paremad olnud, kui organiseerumine oleks poole parem olnud, sest seni keskmiselt 15% on organiseerunud.

Tööd 11.000.000-le! Enam palka ja lühemat tööaega! Muud teed kriisi lahendamiseks pole.

Praegusel suurel tööpuuduse ajajärgul kõigi maade ametiühingud peavad visa võitlust tööaja lühendamiseks, sest selle kaudu saaksid osa töölisi paigutatud tööprotsessi.

Ameerika ametiühingute liit on korduvalt ja tungivalt nõudnud tööaja lühendamist; esiteks nõuti tööaja lühendamist 10% võrra, mille tõttu oleks saanud tööle 3 miljonit töö-

list, kuid nüüd on esitatud nõue, et antagu tööd 11.000.000-le töötule, lühendatagu tööaega siis nii palju kui selleks tarvis. Töötaja lühendamine on saanud aktuaalseks probleemiks ja paratamatuks, mida ka Ameerika poliitika- ja majandusmehed peavad tunnustama ning mitte ainult oleviku kriisi lahendamiseks, vaid ka tulevikus kiirelt arenevate tootmisvahendite pärast.

N.-VENEMAA SUURIM INGLISE MASINATE TARVITAJA.

N.-Venemaa on osutunud möödunud aastal suurimaks Inglismaa masinate ostjaks. Kogu möödunud aastal ekspordeeriti Inglismaalt 19.288.381 naela väärtuses masinaid, millest Venemaale veeti 4.417.907 naela eest, kuna teine suurem masinate ostja — Prantsusmaa tõi Inglismaalt üle poole vähema summa eest kui SSSR.

„I. T. F-i“ kongressi otsuseid.

Esimese küsimuse — „J. T. F.“i põhikirja muutmise selles mõttes, et edaspidi peetakse kongresse mitte iga 2. vaid 3. aasta tagant — oli nõukogu ise võtnud päevakorda. Ettepanek võeti ilma vaielusteta vastu.

Liikmemaksu suurendamise küsimus oli võetud päevakorda terve rea Skandinaavia organisatsioonide nõudmisel. Nende poolt pandi ette tõsta liikmemaks „J. T. F.“ile niivõrt, et oleks võimalik moodustada „J. T. F.“i juures küllaldane võitlusfond. Praegune liikmemaks on 12 Eesti senti iga liikme pealt aastas. Skandinaavia organisatsioonide ettepaneku järele oleks see pidanud tõusma vähemalt 3-kordseks.

Läbirääkimistel toonitati, et see ettepanek ei ole mitte uus ja kuigi erilise võitlusfondi loomist tuleb väga soovitavaks pidada, ometigi ei ole praegu võimalik igalpool viia läbi liikmemaksu kõrgendamist. Kui resolutsioon võetakse vastu, siis peavad nii mitmegi maa organisatsioonid „J. T. F.“ist eemale jääma.

Neid motiive arvesse võttes tegi nõukogu ettepaneku moodustada eriline komisjon, kes küsimust igakülselt uuriks ja tulemused järgmisele kongressile esitaks. Komisjoni peaks kuuluma 3 Skandinaavia esindajat. See ettepanek võeti vastu.

Pikemaid vaielusi kutsus esile Inglise raudteelaste ühingu ettepanek kutsuda Vene raudteelasi ühinema „J. T. F.“iga. Ettepaneku tegijad toonitasid proletariaadi ühise fronti loomise vajadust, eriti praegu, kus kapitalismi pealetung fašismi näol on ikka ähvardavamaks muutumas.

Sõnavõtmistes ei räägitud vastu ühise fronti loomise vajadusele, kuid toodi ette kujukaid näiteid minevikust selle kohta, et kõik ühise fronti loomise katsed on nurjunud velnelaste süü läbi. Neil olevat vaid üks eesmärk — vaba ametiühingute lõhkumine ja senikaua kui nad sellest eesmärgist ei loobu, ei või olla juttu ühinemisest. Ühe suurema organisatsiooni esindaja tähendas, et meie ei ole mitte vene tööliste vastased, vaid meie oleme nende vastu, kes meie organisatsioone lõhuvad.

Ka oli „J. T. F.“i nõukogu ettepaneku vastu toonitades, et Stockholm kongressi kohaselt kõigi maade transporttöölise organisatsioonidel on täielik võimalus liituda „J. T. F.“iga kui nad tunnustavad „J. T. F.“i poolt oma tegevuse aluseks võetud põhimõtteid.

Hääletamisel ettepanek sai ainult 9 häält poolt, kuna mõnede delegaatide erapooletuks jäämisel kõik teised vastu hääletasid.

Samuti võeti elavalt sõna Tšehhoslovakkia jõuvankrite (autojuhtide) ühingu ettepaneku puhul — saata delegatsioon Venemaale Vene olude uurimiseks ja sidemete loomiseks Vene raudteelastega. Toodi ette, et niikui kogemused on näidanud, ei ole mingisugust võimalust vabalt uurida Vene olusid, vaid peab sellega leppima, mis Vene võimumehed heaks arvavad näidata ja millelega nad tutvuneda lubavad. Seepärast kujuneb delegatsiooni reis Venemaale harilikuks turistide reisuks, millel ei või olla mingisugust tähtsust Vene olude põhjaliku tundmaõppimise mõttes. Seepärast tuleks delegatsiooni saatmisest loobuda.

Nimelisel hääletamisel ettepanek sai poolt 703.049 ja vastu 1.306.581 häält, seega lükatud tagasi.

Üldse peab tähendama, et sõnavõtmisel eelpooltähendatud ettepanekute puhul tuli ilmsiks üldine kommunistidevastane meeleolu. Teravalt mõisteti hukka nende lõhkumispoliitika, mille tagajärjel töölisorganisatsioonid on muutunud nõrgemaks ja on saanud võimalikuks fašismi võidukäik. Võib kindlasti ütelda, et senikaua kui kommunistid ei loobu oma lõhkumispoliitikast, ei ole mingisuguseid väljavaateid ühinemise ettepanekute läbiviimiseks, ükskõik kust poolt need ettepanekud ka ei tuleks.

Küsimus „J. T. F.“i harubüroo asukohta Lõuna-Ameerikas jäeti Lõuna-Ameerika organisatsioonide otsustada.

Selle järele tuli arutusele reparatsioonimaksude ja sõjavõlgade kustutamise küsimus. Selle ettepaneku tegid Saksa raudteelased. Ettepaneku tegijad kirjeldasid praegust Saksa sisemist olukorda, näidates ära kui võrd rängasti Saksa tööliklass on pidanud kannatama reparatsioonimaksude ja sõjavõlgade tasumise pärast. Olukord on muutunud sarnaseks, et Saksamaa ei suuda enam täita omi kohustusi. Pealegi on nüüd kõigile selge, et hiiglamaksud ja nendega seotud kapitalide ümberkirjutused on suurel määral aidanud kaasa üldise majanduskriisi süvenemisele ja tööpuuduse suurenemisele. Kõik see loob sarnase rahutu meeleolu ja pineva õhkonna, mis muutub hädaohuks üldisele rahule.

Ei ole kahtlust selles, et majanduskriisist ülesaamise üheks eelduseks on reparatsiooni-

maksude ja sõjavõlgade kustutamine. Seepärast peab ka kongress selles küsimuses kindla ja selge seisukoha võtma.

Belgia raudteelaste esindajad arvasid, et küsimus kuulub Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu kompetentsi, kuid igal juhtumil nemad ei ole reparatsioonimaksude ja sõjavõlgade kustutamise vastu.

Pärast seda kui veel oli võetud sõna inglaste ja sakslaste poolt, võeti Saksa raudteelaste ettepanek ühelhäälel vastu.

Tšehhoslovakkia jõuvankrite (autojuhtide) ühingu nõudmisel oli võetud päevakorda ühtsusühingute (Einheitsverband) loomise küsimus. Soovitati „J. T. F.“ile rohkem pöörata sellele tähelepanu, et igalpool kõik transporttöölised ja teenijad oleksid organiseeritud ühte ühingusse. Belglased omapoolt nõudsid, et „J. T. F.“ selles suunas astutud sammude kohta esineks aruandega järgmisel kongressil, kus siis võiks tulla kõne alla nende organisatsioonide väljaheitmine „J. T. F.“ist, kes ei soovi liituda ühiseks organisatsiooniks teiste oma maa transporttöölise organisatsiooniga.

Sõnavõtmisel sel puhul toonitati, et „J. T. F.“ on ühtsusühingute loomise suunas küllalt aktiivsust üles näidanud, kuid ühtsusühingute loomine ei ole mitte nii kergesti läbiviidav kui seda arvatakse. „J. T. F.“ ei saa seda seal läbi viia, kus olud selleks soodsad ei ole. Siin peavad kohalikud organisatsioonid ise rohkem aktiivsust üles näitama. Pärast rohket sõnavõttu tegid inglased ettepaneku minna edasi päevakorras, mis ka vastu võeti.

Tööpuuduse vastu võitlemise suunas otsustati nõuda 40. tunnulist töönädalat ilma palkade vähendamiseta. Ühtlasi aga toonitab kongress vajadust minna üle praeguselt kaotiliselt majandamise süsteemilt plaanikindlale majandamisele.

Fašismi, sõja ja reaktsiooni vastu võitlemise ja sõja puhul üldstreigi väljakuulutamise kohta võeti vastu kokkuvõetult järgmised resolutsioonid.

Kongress protesteerib töölisklassi tagakiusamiste vastu ja reaktsiooniliste valitsuste püüete vastu hävitada suure vaevaga kättevõidetud õigused. (Järgneb.)

Saksa ametiühingute majanduslikke üritusi.

AMETIÜHINGULISED KESKORGANISATSIOONID.

Saksa ametiühingute keskkoonidised on oma otsekoheste ülesannete kõrval juba kestvat aega harrastanud ka tulunduslikku tegevust. Nagu teistelgi aladel (palgavõitlus, kultuuritöö jne.), nii ka siin on tegutsenud üldise eduga.

Enne kui selle tegevuseharu kirjeldamisele asuda, peatume lühidalt ametiühingute keskkoonidistel.

Suurimaks ja mõjuvamaks ametiühingute keskkoonidiseks on n. n. — Vabade ametiühingute keskliit — Allgemeiner Deutscher Gewerkschaftsbund, milles on koondunud kõik klassivõitluse alusel seisvad n. n. vabad ametiühingud. 1931. a. algul oli sellel koondisel 5.178.832 liiget, neist 4.716.000 töelist ning 462.263 ametn.teenijat, kes kuulusid 31. rahvuslikku liitu 13.572 kohalise osakonnaga. Liikmeterohkeim neist 31-st liikmestliidust on Saksa metallitöölise liit ligi ühe miljoni liikmega.

Suuruselt järgmine on n. n. kristlike ametiühingute keskliit — Deutscher Gewerkschaftsbund, mille liikmete arv oli 1931. a. algul 1.361.383, neist 769.863 töelist ning 591.520 teenijat-ametnikku. Koosneb see keskkoondis 18. rahvuslikust liidust 6.013 kohalise osakonnaga. Perekam neist on äriteenijate liit (Deutsch-Nationaler Handlungsgelhilfenverband) — üle 400.000 liikmega. Oma organisatsioonilise tihedusega jääb see keskkoondis kaugele maha eelmisest. Sellepärast on selle keskkoonidise mõju, võrdlemisi suurele liikmete arvule vaatamata, vägagi väike.

Edasi järgneb n. n. erapooletute ametiühingute keskkoondis — Gewerkschaftsring Deutscher Arbeiter-, Angestellten-, und Be-

amtenverbände. Nagu nimigi ütleb on see organisatsiooni määratud nii töölise, teenijate kui ametnikkude koondamiseks. Liikmeid oli 1931. a. algul 596.673, kellest 198.175 töelist ning 398.498 teenijat-ametnikku. Liitunud ühinguid — 22 — 1569 kohalise osakonnaga. Mõjuvam neist kontoriteenijate ametiühing (Gewerkschaftsbund der Angestellten) — 320.000 liikmega.

Muud ametiühingulised koonidised on hoopis vähese tähtsusega, mainime neist veel n. n. isamaaliste töölise liitu (Reichsbund vaterländischer Arbeiter- und Werkvereine) — 60.000 liikmega ning kommunistlikku opositsiooni (Revolutionäre Gewerkschafts-Opposition) umbes 65.000 liikmega.

MAJANDUSLIKKE TEGEVUSALASID.

Peatume vaid tähtsamatel tegevusharudel. Siin võib märkida kinnisvarade kasutamist, kindlustust, pangandust, trükindust ja kirjastamist, ning lõpuks ehitustegevust.

Kinnisvarad. Viimasёд kokkuvõtted näitavad, et saksa ametiühingud omavad ligi 200 maja Saksamaa mitmesugustes osades. Neist on 132 vabade ametiühingute omi. Suurimad neist on vabade ametiühingute keskliidu juhatuse maja — mürakas Berliinis ning äriteenijate liidu pilvelõhkuja Hamburgis. Hiljuti valminud Metallitöölise liidu uus maja Berliinis läks maksma umbes 2 miljonit Rmk. Äriteenijate liidul on p. m. Berliinis suur hotell ning rida maju korteritega oma liigetele.

Kindlustus. Kuigi saksa töölised on sundlikult kindlustatud mitmesuguste sotsiaalsete riskide vastu, arendavad ametiühingud kindlustustegevust hoogsalt. Nii tegutseb vabade ametiühingute keskliidult ellukutsutud kaks iseseisvat kindlustuseltsi: n. n. ühiste-

geline kindlustusselts ja vastastikune tule ning väärtuste kindlustusselts. Esimene tegeleb peamiselt elukindlustusega, 1931. a. lõpul oli tal kindlustusi 880 miljoni marga eest, ning teine tule ja varguse vastu kindlustamisega.

Ka kristlikkude ametiüh. keskliidul on kaks kindlustusseltsi, esimene peamiselt elu-, teine väärtuste kindlustamise alal. Eriti suurt rõhku kindlustusalale on pannud saksa äriteenijate liit, kelle n. n. kindlustuse ahelühingud haaravad pea terve Saksamaa. Nimetatud ühingul oli 1930. a. üksi elukindlustusi 347 miljoni Rmk. eest. Samal ametiühingul on veel ellukutsutud eriline haigusekindlustuse selts, milles 1930. a. lõpul oli kindlustatud 112.493 isikut (see on puhtäri-line, vabatahtlik kindlustus). Ka n. n. erapooletutel ametiühingutel on oma elukindlustusselts, mis tegutseb peamiselt Lääne-Saksamaal.

Nimetatud seltsid tegutsevad puhtäri-selst, nagu moodsad ärilised kindlustusseltsid kunagi, kuid ametiühingutelt asutatult, neilt saadud põhikapitaliga, ning nende poolt juhitud.

Pangandus. Rääkimata hoiu-laenu ja toetuskassadest, millised leiduvad igal elujõulisemal ametiühingul oma liigete jaoks, haarab saksa ametiühingute majanduslik tegevus ka pangandust laiemas mõttes. Nii on vabade ametiühingute keskliidu kontrolli all olevad n. n. Rahvapangal 20 osakonda Saksa linnades ning 145 agentuuri. Nimetatud panga üldine läbikäik oli 1931. a. 3 miljardit Rmk. Läänud aastal võttis see pank üle pankrotitud Hannoveri Maa-Krediit Panga, mis ametiühingute ringides elava poleemika ellu kutsus, sest paljud ei pooldanud tegevuse laiendamist selles suunas. (Maa krediit.) Panga nõukogus on esindatud 21 ametiühingut, nimelt need kelle käes on panga osatähed.

Järgmine suurem pank on kristlikkudel ametiühingutel, peakontoriga Essenis. Selle panga läbikäik oli 1930. a. 481 miljonit Rmk.

Peale nende suuremate on seal ametiühinguil veel vähemaid panku, näiteks — raudeelastel (asut. 1922), põllutöölistel (asut. 1923), erapooletute ametiühingute rühmal j.n.e.

Arvestades ametiühingute aktiivse majandusliku tegevusega, on vabade ametiühingute keskliidul oma n. n. revisjoni osakond, kes

ühingute poolt algatatud ja juhitud majanduslikke ettevõtteid kontrollib ning nõu annab.

Trükindus ja kirjastus. See on tegevusala millel on kestmam minevik seljataga. Nii on vabade ametiühingute keskkooandisel suu-repärane ning moodne trükkoda ja kirjastus Berliinis. Selle moodsa ettevõtte tegevus ei piirdu kaugeltki oma liigete vajaduste rahuldamisega. Erapooletute ametiühingute rühmal on Berliinis kaks kirjastust ning trükkoda.

Saksa äriteenijate ametiühingul (üldse väga aktiivne ametiühing ärilise tegevuse alal. Koosneb ju ka äriteenijaist!) on Hamburgis kirjastus ning trükkoda ettevõtte — Hanseatische Verlagsanstalt Aktiengesellschaft, mille kirjastuse läbikäik oli 1930. a. ligi 8 miljonit Rmk. Selle kirjastuse kätte läks hiljuti ostuteel ka Müncheni suur kirjastusäri — G. Müller Verlag A. G.

Ehitustegevus. Pealesõjaaegselt hoogsast ehitustegevusest võtavad ka ametiühingud osa. Nii kutsuti saksa äriteenijate enda poolt ellu tehniline ehitusühing „Gagfah“ (lühend, terve nime esimestest tähtedest), mis 1918. a. — 1930. a. on ehitanud 23.740 korterit 255 saksa linnas. 1930. a. läbikäik oli umbes 1 miljard Rmk. Põhikapital on 6 milj. Rmk. ning selles on osanikud ka teised ametiühingud.

Vabad ametiühingud, mis oma keskliidu ümber on koondunud, kontrollivad kahte ehitusühingut „Dewog“ ja „Gehag“, põhikapitali kokku 4 milj. Rmk. Nende poolt on kuni 1929. a. ehitatud umbes 20.000 korterit üle Saksamaa.

Erapooletud ametiühingud juhivad firmat Heimat, Gemeinnützige Ban- und Siedlungs A. G., mille põhikapital praegu ka 5 milj. Rmk. Selle poolt on kuni 1930. a. ehitatud 10.294 korterit 44 Saksa linnas.

Löpp-märkmeid. Siin on nimetatud vaid tähtsamaid tegevusalasid, peatumata rohkem-vulistel — kuid vähem silmapaistvatel. Üldiselt peab tähendama, et hästijuhitud ning edukas majanduslik tegevus annab saksa ametiühingutele mõjuvat ainelist tuge nende majandus-poliitiliste ja kultuuriliste sihtide taotlemisel.

A. Gustavson.

Toidu- ja maitseainete töölised asutasid liidu.

Otsustati liituda rahvusvahelise sekretariaadiga.

Ametiühingulise liikumise arengus on üksikühingute koondumine ülemaalisteks liitudeks osutunud paratamatuks. Ametiühingute koondumine suuremateks võitlusüksusteks võtab kordkorralt enam maad. Nii pidasid eesti toidu ja maitseainete töölised ametiühingud oma esimest asutamise kongressi 28. augustil s. a. Tallinna Töölismuusika Ühingu saalis, millest võttis osa 57 saadikut.

Kongressi avas ja kokkutulnud tervitas Eesti Toidu ja Maitseainete Töölised Liidu ajutise juhatause esimees J. Velsmann, millele

järgnesid tervitused E. Töölisühingute Keskliidu, Tartu, Narva ja Rakvere vastavate ametiühingute esindajailt.

Kongressi juhatasid Velsmann ja Loot ning protokollisid J. Niggol ja J. Kipper.

Aruanded kõnelesid pagaritöölised praegusest raskest olukorrast, mille kõrvaldamiseks otsustati astuda ühiselt samme. Toodi näiteid Soomest, võrreldi sealseid tööttingimusi ning leiti, et soome pagaritöölised on paremates tingimustes kui meie.

Otsustati nõuda, et igasse linna seatakse

sisse linnavalitsuste kulul öötöökeelu seaduse kuraatorid, samuti nõuti riigi kulul kuraatorite sisseseadmist ning mõisteti hukka töökaitseinspeksiooni liig loid järeelvalve öötöökeelu seaduse teostamise alal. Samuti kirjeldati, kui võrd halvasti mõjuvad tööliste tervisele meie otse võimatud tööruumid, keldri töökojad jne. milledest enamik tuleks sulgeda. Pagaritööliste palkade kärpimine mõisteti täiesti hukka.

Sms L. Johanson kõneledes pagaritööliste olukorrast juhtis erilist tähelepanu madalatele palkadele ning puudulikule sotsiaalkindlustusele. Kiires korras tuleks viia ellu tööpuduse-, vanaduse-, invaliidsuse jne. vastu kindlustusseadusi.

Töökaitse inspeksioon tuleks korraldada ümber sel teel, et iga kutseala ametiühing saaks asjatundjad ja ustavad isikud valida töökaitseinspektorite abideks, kes asuksid teostama intensiivsemalt kontrolli vastavate käitiste üle.

Tööaja kohta toodi andmeid, et 8 tunni asemel sunnitakse meil töölist töötama 12—15 tundi, vaatamata, et meil maksmas sellekohane seadus. Tööinspektoritelt otsustati nõuda intensiivsemat järeelvalvet. Kuulates ära vastavad ettekanded otsustati ühel häälal asutada Eesti Toidu ja Maitseainete Tööliste Liit, mille liikmemaksuks määrati 5 krooni igalt 25 liikmelt, otsustati valida 7 liikmeline liidu juhatus.

Kandidaate seati üls seitse, kes kõik ühel häälal valiti juhatusse: Johannes Erdmann, Johann Aman, Joosep Velsmann, Martin Viks, Erhard Eisberg, Johannes Kruusimägi ja Eduard Loot. Revisjonikomisjoni valiti ühel häälal: Elmar Veinberg, August Kuusk ja Karl Sikk.

Kongressi käik oli väga isepärane sellepolest, et otsustati astuda rahvusvahelise kutsesekretariaati, kuid esialgu ei otsustatud astuda Eestimaa Töölisühingute Keskliitu, kuid arvatavasti sünnib see juba lähemas tulevikus.

Peale jooksvate küsimuste võeti vastu kongressi lõpul järgmised resolutsioonid:

1) Tuleb jääda praegumaksva öötöökeelu-

seaduse juure ja seada sisse seaduse täitmise kontrollimiseks kindlam järeelvalve.

2) Selleks, et järeelvalve asutusel oleks võimalus teostada öösiti mõjuvat kontrolli seaduse täitmise üle, tuleks seaduslikult nõuda, et pagaritööstuste öösiste sissekäikude juures oleks seatud sisse signaalkell, mille kaudu kontrollijad võivad igal ajal nõuda sissepääsu. Kuraator peab lastama sisse teatud aja jooksul (10—15) minutit kella puudumist, samuti mittesisselaskmist tuleb karistada alammääraks võttes 30 krooni.

3) Toetame vabariigi valitsuses olevat ja riigikogus esimesel lugemisel vastu võetud pagarite öötöökeelu seaduse eelnõud karistusnormide kõrgendamiseks ja nõuame tähendatud eelnõule täienduseks riigi kulul kolme asjatundjat pagaritöölist töökaitseinspektorite abidena, kelledel on prii sõit üle riigi ja kes võivad kohtus pealekaebajatena esineda.

4) Kongress, kuulates ära aruandeid, leiab, et töökaitseinspeksioon teostub liig loult öötöökeelu seaduse üle järeelvalvet ja peab tarvilikuks, et töökaitse inspeksioon rakendataks intensiivsemale tegevusele öötöökeelu seaduse järeelvalve alal.

5) Eesti toidu ja maitseainete tööliste üleriiklik kongress kuulates ära endise rkl. Vilmsi poolt esitatud pagarite öötöökeelu seaduse muutmise eelnõu, leiab selle tööliste huvidele mittevastava olevat ja avaldab selle eelnõu riigikogule esitamise puhul kõige valjemat protesti.

6) Tuleb võimalikult kiiresti panna maksma kõrgendatud karistuse normid. Karistuse alammääraks peaks olema vähemalt 50 krooni ja ülemmääraks vähemalt 300 krooni. Tööinspektorite võimupiire tuleb suurendada seevõrra, et neil oleks õigus tööd keelatud ajal katkestada sellest momendist alates kui inspektor või tema abi ilmub töökotta igal juhul, vaatamata sellele, kas leivad, saiad ja küpsised on ahjus või taignana kerkimas.

7) Kongress peab tarvilikuks, et kui meie ametiasutised ei asu eeltoodud resolutsioonide elluviimisele, siis E. toidu ja maitseainete tööliste liidu juhatusel tuleb pöörata rahvusvahelise kutsesekretariaadi poole nende väärnähetega kõrvaldamiseks.

Ametiühingulisi teateid.

AUSTAGE 1905. A. LANGENUID.

Rea 1905. a. tegelaste ja Tallinna töölisvanemate poolt tõsteti ülesse mõte: korraldada iga aasta oktoobri kuul, 1905. a. Uuel turul langenute auks mälestuspäev.

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu ettepanekul on moodustatud mälestuspäeva korraldamiseks toimikond, millest võtavad osa „1905. a. Selts“, Eestimaa Töölisühingute Keskliit, E.S.T.P. Tallinna komitee ja Tallinna töölisvanemate esindajad.

Toimikond on hankinud mälestuspäeva kor-

raldamiseks loa ja teinud juba vajalised ettevalmistused. Mälestuspäev korraldatakse pühapäeval 30. okt. järgmise kava järele:

Kell 11 homm. — Tööliskodus asuvate organisatsioonide kogumine „Tööliskodu“ õuele, V. Pärnu 31.

Kell 12 homm. — Rongikäik „Tööliskodu“ õuelt orkestriga ja lippudega Uuele turule mälestussamba juure, kuhu kogunevad ka teised mälestuspäevast osavõtvad organisatsioonid ja käitised oma lippude ja orkestritega.

Kell 12 homm. — Aktus mälestussamba juures. Lühike ülevaade 1905. a. sündmustest, langenute mälestamine ja pärjaminek 1905. a. Seltsilt.

Kell 13. — Mälestuspäevast osavõtivate organisatsioonide ja käitiste rongikäik lip-pude ja orkestritega Rahumäele langede haudadele.
Rongikäik kestab tund aega.

Kell 14. — Aktus langenute haudadel. Sissejuhatav kõne 1905. a. Seltsi esindajalt, langenute mälestamine ja pargadepanemine organisatsioonide esindajate ja töölisanemate poolt.
Peale selle tagastulek rongikäigus linna kuni „Tööliskoduni“.

Kõiki neid organisatsioone, kes soovivad osa võtta mälestuspäevast, palutakse end registreerida hiljemalt 25. okt. korraldava toimkonna juures, E. Töölisühingute Keskliidus, V. Pärnu 31—4, igal tööpäeval peale laupäeva kella 10—12 ja 18—20, kust saab lähemaid teateid mälestuspäeva korralduste kohta.

Rahumäel korraldatavast rongikäigust on ette näha rohket osavõttu, siis on ühest orkestrist, mille annab E. Töölisühingute Keskliit, vähe, seepärast on soovivat, et mälestuspäevast osavõtavad organisatsioonid määraksid teise orkestri kulude katteks teatud summa.

Korraldajad toimekond loodab, et mälestuspäevast võtavad osa kõik töölisorganisatsioonid ja käitiste töölised. 1905. a. sündmused omavad suure tähtsuse meie töölisliikumise ajaloos ja seepärast on meie kõigi püha kohus mälestada tööliskonna vabaduse eest 1905. a. langenuid.

AKTIIVSELE ORGANISEERIMISTÖÖLE.

Augusti kuul löi eesti tööliskond tagasi tagurilise rünnaku põhiseadusele. Taheti astuda esimene samm tööliskonna orjastamiseks. Kuid tagurilus on veelgi liikvel. See on pugnunud n. n. „vabadussõjalaste“ sildi alla ja tahab teed rajada seeläbi kindralite, pankurite, vabrikantide ja spekulantide võimule. Organiseeritud tööliskond peab sellele mustale liikumisele vastu astuma oma tänapäeva ja tuleviku huvides.

Majanduse juhtiv tagurilus on julgeks muutunud: kärbib tööliskonna töövõimalusi, tööta ja halvendab töötähtsusi. Tahetakse tõsta esimese järgu tarvete tolle ja peale panna töörahvale uusi makse, et uusi soodustusi anda jõukale kihile. Astume vastu jõuka kihi võimutsemisele oma organiseeritud jõududega.

Töölisanemad ja ametiühinglased! Ametiühingutes ja käitistes tuleb jätkata aktiivset organiseerimistööd. Organiseerimisküsimus tuleb ametiühingute juhatustes erilise tähelepanu alla võtta. Korraldagem ametiühingute peakoosolekuid organiseerimisküsimuse arutamiseks. Ametiühingute juhatused tõmmaku kogu liikmeskonna aktiivsele organiseerimistööle. Antagu igale kätte organiseerimistööks juhised.

Uuemate organiseerimisviisidega tutvumiseks korraldatagu liikmete koosolekuid, mil-

leks võib kõnelejaid seada E. Töölisühingute Keskliidust.

Tööliskonna pealting peab muutuma aktiivsemaks, selleks peame organiseeritud ametiühinglaste ridu pidevalt täiendama.

JÄRVAKANDI TEHASEID ÄHVARDAB SEISAK.

Ametiühing ja kestliit astuvad samme.

Järvakandi tehaste töölise viimasel üldkoosolekul oli harutusel käitise töö lõpetamise küsimus, mis sündivat juba lähemal ajal, sest tehastel olevat raske oma saadustega võistelda kalli metsa hinna tõttu.

Koosolekul vastuvõetud resolutsioonis mõisteti hukka vabrikuvallitsuse teguviisi osaliste tööseisakutega ja töölise vallandamisega, kuna teiste maade samad tööstusharud ei saa seesuguseid soodustusi kui meil.

Koosolekul vastuvõetud resolutsioonis nõuti, et vabariigi valitsus peaks selgitama Järvakandi tehaste töölist olukorda, sest riik on paigutanud sinna suuri kapitaale, mis võidakse kirjutada korstnasse. Kui peaks selguma, et Järvakandi tehaste korratu töötamine või seismajäämine on tingitud millegist muust kui saaduste turule paigutamise raskustest, siis tuleks kaalumisele võtta kiires korras tehaste riigistamine.

Samuti nõuti uurimiskomisjoni saatmist kohale, kus oleks E. Tööl. Keskliit ja töölisnõukogu esindatud.

Tehase seisma jäädes palutakse vab. valitsust korraldada kohal hädaabitöid või anda toetust.

Järvakandi Töölise Ühing pöördus samas asjas keskliidu juhatuse poole, kes omalt poolt otsustas pöörata märgukirjadega vab. valitsuse, majanduse- ja har.-sotsiaalministeeriumi poole ning astuda ühendusse E. S. T. Partei riigikogu rühmaga.

TÖÖLISVANEMATE VALIMISTELE!

Tööstusliikudes käitistes, milles on vähemalt 25 töolist tuleb valida vastava seaduse alusel töölisanemad või töölisnõukogud.

Läinud aastal valiti üle maa 182 töölisnõukogu liiget ja töölisanemat. Seaduse alla kuulus 172 käitist. 80 käitises viidi töölisanemate või töölisnõukogude valimised läbi. 92 käitise töölised ei kasutanud seega oma õigusi.

Käesoleval aastal tuleb ametiühingutel koos seniste töölisanematega ja oma usaldusmeestega igas käitises läbi viia töölisanemate ja töölisnõukogude valimised. Raske aeg kohustab meid oma huvide eest aktiivselt välja astuma. Töölisanemad ja töölisnõukogud valitakse selleks, et nad koos ametiühingutega teostaksid tööliskonna eluhuvide kaitset.

Reas käitistes on valimised praegu käimas. Asugu kõigi käitiste töölised, kus see seaduse järele võimalik, töölisvanemate ja töölisnõukoude valimisele. E. Töölisühingute Keskliit ja selle ümber koondunud ametiühingud üle maa annavad juhiseid valimiste korraldamiseks. Tarviduse korral E. Töölisühingute Keskliidu juhatuse poolt saadetakse instruktor kohapeale.

TRUKITÖÖLISTE LIIDU VOLIKOGUST.

Töölise olukord väga halb.

Eesti Trukitöölise Liidu volikogu koosolek peeti 25. sept., millest võtsid osa peale Tallinna esitajate veel kõik liitu kuuluvate provintsi ühingute esindajad.

Kanti ette aruanded liidu ja kohaliste ühingute tegevusest. Omaabi toetuste alal Liit korraldab reisuabi, kuna töötute ja invaliidide toetus ning matuseabi on kohaliste ühingute kanda. Liidu kui ka provintsi ühingute tegevust takistab suurel määral tööpuudus, sest ühingud maksavad aastas suuri summe oma töötutele liigetele toetuseks, samuti töövõimetutele. Suure tööpuuduse tõttu ei saada liikmemaksust küllaldaselt sissetulekuid. Peale selle on vähendatud palku ülemaa keskmiselt vähemalt 10—15%. Meie ametiühingute omaabi arengut takistab see, et riigi ega omavalitsused ei toeta ametiühingute toetuskassasid. Soomes aga näiteks kuulub trukitöölise liitu 3.500 liiget ja töötaoleku puhul suudab Soome liit omi liikmeid rohkem abistada, sest n. n. Genti süsteemi põhimõttelise seaduse põhjal maksab valitsus ametiühingule töötaoleku toetuseks makstud summast 60% tagasi.

Organiseerumisküsimuste all otsustati teha selleks kõik, et saavutada ennestreigiaeget olukorda.

Streigiaegetsed võlad otsustati likvideerida liidu ja ühingute vahel uue arvestusega alates 1. jaanuarist 1931. a. et liidu tegevust asetada loomulikesse oludesse.

Liidu juhatuse on saatnud kohtu- ja sise-ministeeriumile registreerimiseks põhikirja paranduse, mille järele tulevikus liidu juhatusele võidakse valida ka provintsi ühingute esindajaid.

Senised liikmemaksude ja toetusmaksimiste alused peeti tarvilikuks võtta revideerimisele ja töötada välja uued, milline töö tehti juhatusele ülesandeks ning esineda tuleb juhatusel vastava kavaga järgmisel kongressil.

EHITUSTÖÖLISED PÄEVAMURESID ARUTAMAS.

Eesti Ehitustöölise Ametiühingu poolt korraldati puhkepäeval 2. okt. Tallinnas pritsimaja saalis avalik ehitustöölise koosolek, millest võttis osa 300 ehitustöölise ümber.

Koosolekul kõnelesid sms-d L. Metslang, L. Johanson ja Past. Peale kõnesid võeti vastu ühel häälel järgmised resolutsioonid:

1. Koosolek leiab, et riigikogu, vab. valitsus ja Tallinna linnavalitsus oma tegevuses

peavad asetama esikohale tööliskonna huvid ja nõudmised, mitte aga hooldama ja soodustama tööliskonna kulul rahvavähemust moodustavaid jõukaid kihte, kes on vastutavad ummikusse sattunud majanduspoliitika eest ja seega peaksid kandma kriisi raskusi.

2. On lubamatu, et riik ja omavalitsused oma elarvest kärbivad tööde krediite ja töölise ning teenijate palku. Seesugune teguviis süvendab kriisi ja vähendab töövõimalusi.

3. Riigil ja omavalitsustel tuleb teha oma tööd majanduslikul teel tööbörsides registreeritud töölisega ja ametiühingute liikmetega, et tööle pääseksid need, kes seda kõige rohkem vajavad. Tööpalk peab olema inimväärne.

4. Nõuame, et hangete juures riik, omavalitsused, ametiühingud ja töölisartellid vabastataks kindlustustest ja tagatistest, milleks nõuame hangete seaduse muutmist.

5. Koosolek nõuab, et loobutaks vangide ja sõdurite abil igasuguste riigi ja omavalitsuste ehitustööde teostamistest.

6. Avalikkude töödega tuleb hakata peale kiires korras ja neid tuleb korraldada sellases ulatuses, et tööle pääseksid kõik registreeritud tööd vajavad töötatöölised. Avalikkude tööde töötasu peab olema nii suur, et võimaldaks inimväärset äraelamist.

7. Koosolek tervitab palgateenijate organisatsioonide ühist palgavõitlust ja ehitustöölised püüavad omalt poolt seda toetada ja loodavad, et palgateenijate organisatsioonid edaspidigi oma majanduslikkude huvid eest ühiselt välja astuvad.

8. Koosolek kutsus üles kõiki ehitustöölisi koonduma E. Ehitustöölise Ametiühingu ümber, et organiseeritult võidelda oma majanduslikkude huvid eest.

TÖÖANDJAD TAKISTAVAD ORGANISEERIMIST.

Kuigi meil on töölise koaleerumisvabadus olemas, siiski tegelikus elus töövabadus olemas, siiski tegelikus elus tööandjad püüavad teha mis saavad, et takistada töölisi koondumast oma ametiühingute ümber. Sageli võib kuulda töölise käest, et tuleks ametiühingusse küll aga ei taha kohta kaotada.

Kaebusi tööandjate surve üle võib kuulda alati töölise seas liikudes ringi. Nii kaebavad Kunda tsemendivabriku, terve rea Tallinna käitiste ja isegi sadamatöölised, et tööandjad ähvardavad otse vallandamisega, kui juletakse astuda ametiühingusse. Julgem osa tööliskonnast aga ei hooli säärestest keeldudest ja organiseerub siiski ametiühingusse, pannes lõpuks maksma oma tahte.

SAKSA NAHATÖÖLISTE LIIDU JUUBEL.

Augustikuu algul pidas Saksa Nahatöölise Liit Frankfurdis oma kongressi. See oli ühtlasi liidu 60. aastapäeva tähiseks. Nahatöölise Liit on saksa vabaametiühingute seas oma organisatsioonilise tegevusega esirinnas. Hoolimata raskest kriisist, on liit püsinud tugevana. Sissetulekust läheb 70% toetusteks liikmetele. Liit on suure eduga kaitsnud varemsõlmitud kollektiivtöölepinguid.

UED E. T. KESKLIIDU LIIKMED.

Eestimaa Töölisühingute Keskliitu on vastu võetud Tallinna Korstnapühkijate Ühing, E. Ehitustöölise Ametiühing, Valga Töölisühing, Tallinna Voorimeeste Selts. Rida ametiühinguid on Keskliitu astumas.

TÖÖKAITSE SEADUSED JA MÄÄRUSED.

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu väljaanne. Koostanud kohtu- ja siseministeeriumi nõunik J. Klesment.

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu väljandil ilmus kohtu- ja siseministeeriumi nõuniku J. Klesmenti koostatud „Töökaitse seadused ja määrused seletustega“, 160 lk.

Töölisvanemate, ametiühinglaste ja töökaitse küsimustega tegelevate isikute keskel tunti seesuguse raamatu järele suurt puudust, sest maksivad töökaitse seadused ja määrused on paisatud laiali vene seaduste ja korralduste kogus ning Riigi Teatajas ning neis orienteerumine on raske isegi juristidele, rääkimata töolistest ja nende usaldusisikutest, kel on töökaitse küsimustega igapäev kokkupuutumisi.

Raamatusse on püütud korraldada kõik töökaitse seadused ja määrused, mis puutuvad tööstuslike kaitiste töölisesse.

Raamatu sisukord on järgmine:

- A. Väijavõtte Eesti vabariigi põhiseadusest. Põhiseaduse §§ 18 ja 25.
- B. Töökaitse organid:
 - a) Keskasutis.
 - b) Tööinspektorid.
 - c) Omavalitsuse ülsanded töökaitse alal.
- C. Üldised töölepingu eeskirjad:
 1. Tööstusliku tööseadus.
 2. Kollektiivlepingute seadus.
 3. Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seadus.
- D. Tööaeg:
 1. Tööstuslike kaitiste tööaja seadus.
 2. Tööstuslike kaitiste tööaja seadused ja määrused.

E. Puhkeaeg:

1. Tööstusettevõtete nädala puhkepäevade seadus.

2. Pühade ja puhkepäevade seadus.

F. Naiste, laste ja alaealiste töö.

G. Erialalised töökaitse eeskirjad:

1. Pagaritööstuse töölised.
2. Maalritööstuse töölised.
3. Riiklike kaitiste töölised.
4. Riigi raudteetöölised.
5. Tubakatöölised.

H. Tööliskonna asutised.

Tööstuslike kaitiste tööliskonna asutiste seadus ja selle juure kuuluvad määrused.

1. Karistuse määramise kord. Lepitusasutiste seadus.
- Tööstuslike kaitiste seadus.

Seaduste ja määruste juure on paigutatud hulk vene senati ja vabriku ning Mäetööstuse peameti, samuti riigikohtu seletusi, mis kergendavad seaduste käsitamist.

Raamat on müügil E. Töölisühingute Keskliidus ja paremates raamatukauplustes. Hinnaks 2 krooni ja töölisvanematele ning ametiühinglastele 50% odavam.

See raamat on tarvilik igale töölisvanemale, ametiühinglastele, töölisorganisatsioonide liikmetele, kaitiste töölisele, juristidele ja igale, kel on kokkupuuteid töökaitsega ja töölisküsimustega.

Kes raamatu hinna rahas või markides ette saadab, sellele saadetakse raamat postiga kätte.

HAIGUSKINDLUSTUSE SEADUS.

O. Vahtra, III jsk. töökaitse abiinspektor on koostanud „Tööliste haiguse vastu kindlustamise seaduse“ (Tööstusliku töö seaduse III peatükk) ühes seletustega.

Raamat sisaldab peale seaduse ka kinnitustöökogu ja rigikohtu seletusi ning on tarvilikuks käsiraamatuks igale töösturile ja töölisele, eriti aga haigekassa tegelastele ja osalistele. Hind 1 kroon. *Eestimaa Haigekassade Liit. Tellimise aadress: T allinn, Lai tän. 38, k. 4. Telefon 448-35. Raamat on müügil ka E. Töölisühingute Keskliidu büroos, Tallinn, V. Pärnu 31—4.*

Tööline! Oled sa juba ametiühingu liige?
Ainult ametiühingu kaudu võid oma elujärge parandada!

SISUKORD: 1) E. Joonas: Hödaahtlik valitsuse kriis. 2) Palgaliste ühisfront tegutseb. 3) L. Metslang: Soome Tööliste Haridusliit. 4) E. T. Haridusliidu töö. 5) Palgateenijate ühisfront palgakäpimiste vastu. 6) A. K.: Töölisklassi kultuurilisi ülesandeid. 7) J. Mihkelson: Ametiühingulisest agitatsioonist Soomes. 8) Soome Metallistide Liit. 9) Tekstiiltöölise palgavõitlus Soomes. 10) Tööd 11.000.000-le. 11) I. T. F.-i otsused. 12) A. Gustavson: Saksa ametiühingute majanduslike üritusi. 13) Toidu- ja maitseainete töölised asutised liidu. 14) Ametiühingulisi teateid.

Toimetaja: E. Joonas, K. Must, L. Metslang, J. Mihkelson. Vastutav toimetaja: K. Must. Väljandja E. Töölisühingute Keskliit. Ilmub Tallinnas kord kuus. Tellimishind: aastas 60 senti, 9 kuud 30 senti, üksiknumber 5 senti. Toimetus ja talitus: Tallinn, V. Pärnu 31—4, tel. 460-52 Kirjast. o.-ü. „Täht“ trükikoda, V. Pärnu mnt. 31. 1932.